

Kabzińska, Krystyna / Lorski, Józef

Historia i działalność Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Muzealnictwo 31, 30-31

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Historia i działalność Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie

Nazwisko Marii Skłodowskiej-Curie jest jednym z tych nielicznych nazwisk ludzi nauki, które trwale zapisało się w świadomości kilku już generacji, niezależnie od kraju, różnic cywilizacyjnych i stopnia wykształcenia. Mimo upływu czasu, sława jej nie blednie, a przeciwnie, postać Marii Skłodowskiej-Curie jest już owiana legendą. Dwukrotna laureatka Nobla (fizyka 1903, chemia 1911), w owym czasie jedyna kobieta—profesor Sorbony, żona, matka, patriotka dwóch ojczyzn, Polski i Francji, realizująca ideę „służenia całej ludzkości” — to jej obraz przekazany przez współczesnych i utrwalany w oczach pokoleń. Dobrze się stało, że właśnie w Polsce, w jej rodzinnym kraju powołano do życia muzeum spełniające rolę ośrodka wiedzy o Marii Skłodowskiej-Curie.

Zalążkiem zbiorów muzeum stała się wystawa zorganizowana z okazji uroczystej sesji naukowej Polskiej Akademii Nauk w 1954 r. w dwudziestą rocznicę śmierci Marii Skłodowskiej-Curie. Wystawa mieściła się przy ulicy Freta 16, w domu, w którym Maria Skłodowska przyszła na świat. Zaprezentowano na niej liczne fotografie, dokumenty związane z życiem rodzinnym, działalnością naukową i społeczną Marii Skłodowskiej-Curie, a także rozwojem radiologii zapoczątkowanym w Polsce powstaniem Instytutu Radowego i pracowni kierowanej przez Marię Skłodowską-Curie za pośrednictwem jej współpracowników — Jana Danysza i Ludwika Wertensteina. Sesja zgromadziła licznych przedstawicieli nauki polskiej i zagranicznej. Wystawę otworzyła córka Marii Skłodowskiej, Irena Joliot-Curie, będąca jednocześnie przewodniczącą delegacji francuskiej. W 1956 r. wystawa została przeniesiona do Muzeum Techniki.

Skromna ekspozycja nie odpowiadała randze wielkiej uczonej. Z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Chemicznego, ówczesnego jego prezesa, profesora Józefa Hurwica i przy czynnym poparciu profesor Alicji Dorabials-

kiej, uczninicy Marii Skłodowskiej-Curie, podjęto decyzję o zorganizowaniu muzeum biograficznego w domu przy ulicy Freta. Zarządzenie Rady Ministrów w tej sprawie ukażło się 16 października 1966 r., a dokładnie w rok później, w październiku 1967 r. w setną rocznicę urodzin uczonej dokonano uroczystego otwarcia muzeum w obecności licznie zgromadzonych przedstawicieli nauki. Otwarcia dokonała Ewa Curie-Labouisse, młodsza córka Marii. Wśród gości — profesor Kazimierz Fajans, którego prace wyrosły z podłoża ukształtowanego przez małżonków Curie oraz profesor Glenn T. Seeborg — odkrywca pierwiastka *curium* (kiur).

Na sale wystawowe przeznaczono 166 m² powierzchni. Stylowe wnętrza zaprojektowano i wykonano w Pracowni Sztuk Plastycznych. Idea stworzenia muzeum cieszyła się od razu dużym poparciem społeczeństwa. Gdy przedłużały się sprawy związane z odzyskaniem lokalu w rodzinnym domu Marii Skłodowskiej, Warszawskie Koło Przewodników PTTK rozpoczęło na łamach prasy kampanię w celu przyspieszenia decyzji. Od początku swego istnienia muzeum było licznie odwiedzane, o czym świadczą dane zawarte w tabelce.

Frekwencja w Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie

Lata	Ogółem zwiedzających	Liczba grup	Projekcje filmowe
1967–1969	41 780	254	30
1970–1979	220 995	20 108	114
1980–1984	53 230	609	172
1985–1986	18 440	431	169

Dramatyczny spadek frekwencji nastąpił w latach 1981–1983, gdy liczba grup, a także zwiedzających indywidualnie spadła do około pięciu, sześciu tysięcy, to jest do około 1/4 rocznej frekwencji w latach siedemdziesiątych.

W okresie tym, na szczęście, nie uległa zahamowaniu działalność informacyjno-oświatowa muzeum. Obecnie dla grup organizo-

wanych wyświetlane są filmy dokumentalne, takie jak np.: „W stulecie urodzin Wielkiej Uczonej”, reż. S. Grabowskiego: „Promienianie”, reż. I. Kamińskiej.

Muzeum służy pomocą autorom książek biograficznych i popularno-naukowych. Z materiałów muzeum korzystali wszyscy biografowie Marii Curie, drukujący swe prace w ostatnich latach: Robert Reid z Anglii i Amerykanin Robert Woźnicki, który swą książkę zatytułował *Madame Curie. Daughter of Poland*, a także Pierre Radvanyi i Monique Bordry, autorzy książki *La radioactivité artificielle et son histoire* oraz wydawnictwo japońskie Ragukai-Sha przygotowujące monografię o Marii Curie w ramach serii poświęconej wielkim ludziom świata. Ponadto wielu autorów artykułów, audycji radiowych i telewizyjnych wykorzystywało archiwalia muzeum. Do muzeum zwrócono się również w sprawie konsultacji naukowej przygotowywanego

obecnie przez PIW polskiego wydania książki Françoise Giroud *Une femme honorable*.

Do najcenniejszych zbiorów muzeum należą pamiątki rodzinne, fotografie, listy i książki pochodzące z biblioteki Marii Skłodowskiej-Curie. Zbiory te powoli zwiększają się. Stała ekspozycja wzbogacana jest wystawami okolicznościowymi takimi, jak „Maria Skłodowska-Curie w sztuce ludowych twórców”, zorganizowana w 1976 r., przy współpracy Muzeum Etnograficznego w Toruniu (autorem scenariusza i oprawy plastycznej był A. Błachowski); czy też wystawa okolicznościowa „50-lecie śmierci i 50-lecie odkrycia promieniotwórczości”, która miała miejsce w 1984 r.

Muzeum jest agendą Polskiego Towarzystwa Chemicznego, zasilaną dotacją PAN. Muzeum prowadzi działalność także na rzecz Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Z ramienia Towarzystwa funkcję kuratora muzeum pełni profesor Zbigniew Grabowski.

Krystyna Kabzińska, Józef Lorski

L'histoire et les activités du Musée de Marie Skłodowska-Curie à Varsovie

Le personnage de Marie Skłodowska-Curie est déjà légendaire. A deux reprises, elle reçut le Prix Nobel (en physique — 1903 et en chimie — 1911). Dans ce temps-là, elle était la seule femme du monde à la fois professeur à la Sorbonne, épouse, mère, patriote polonaise et française, qui mettait en pratique l'idée de „servir toute l'humanité”. En Pologne, dans son pays natal, on ouvrit un musée qui est aujourd'hui le centre d'information sur notre illustre compatriote.

Le musée fut créé à partir d'une exposition, organisée à Varsovie en 1954, rue Freta, 16, dans la maison où est née Marie Skłodowska. Elle fut organisée à l'occasion d'une session commémorative de l'Académie Polonaise

des Sciences, pour le vingtième anniversaire de la mort de Marie Skłodowska-Curie.

Le musée fut inauguré solennellement en octobre 1967, pour le centième anniversaire de la naissance de la scientifique. Les salles d'exposition ont 166 m² de surface.

Les objets les plus précieux de la collection sont les souvenirs de la famille, les photos, les lettres et les livres provenant de la bibliothèque de Marie Skłodowska-Curie. Le musée joue un rôle propagateur en présentant des films didactiques sur la radiation et sert de support aux biographes et aux auteurs du monde entier qui publient leurs travaux actuellement.

Oskar Koszutski

Stawisko — Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów

Jarosław Iwaszkiewicz zmarł 2 marca 1980 r., a kilka miesięcy wcześniej, 23 grudnia 1979 r. zmarła jego żona Anna. Stawisko pozostało bez gospodarzy. Jednak o jego dalszych losach Jarosław Iwaszkiewicz zdecydo-

wał jeszcze za życia. Jego decyzja wyrażona w testamencie dla nikogo z rodziny, domowników i przyjaciół nie była zaskoczeniem, wiedziano o niej od dawna. W dokumencie tym czytamy:... *na rzecz Ministerstwa Kultury i*